

© de l'edició: Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural

Dipòsit legal:

Edita: Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural

Totes les fotografies són de l'ICRPC a excepció de les següents:

Pàgines 6, 7 i 10. Autor: Jordi S. Carrera; Fons: ICRPC

Pàgines 12 i 13. Autor: desconegut; Fons: Arxiu d'Imatges d'Olot.

Col·lecció Josep M. Dou i Camps

Pàgina 16 i 17. Autor: desconegut; Fons: Memorias de los Museos Arqueológicos Provinciales

Pàgina 21 (inferior). Autor: desconegut; Fons: Col·lecció particular d'Esther Pujol i Serra.

Pàgines 23 (inferior), 28 i 29. Autor i Fons: Martí Artalejo

Pàgines 26, 27, 34 i 35. Autor: Globus visió; Fons: ICRPC

Imprès a Catalunya, juny de 2009

Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural

Memòria anual 2008

Memòria anual 2008

Índex de continguts

Presentació	6
Missió i objectius	8
Personal	10
Consell Científic Assessor	11
Recerca	12
Línia de Recerca 1: Els processos de patrimonialització.....	12
Programa: Estudis històrics sobre els processos de patrimonialització	12
Projecte: La patrimonialització de l'herència cultural en els museus catalans a final del segle XIX i principi del segle XX.....	12
Projecte: El patrimoni artístic procedent de l'Extrem Orient en els museus catalans	14
Projecte: L'ús dels museus a Catalunya en els primers anys del franquisme (1939-1945).....	16
Programa: Processos actuals de patrimonialització	18
Projecte: Estudi dels conceptes actuals de patrimoni cultural en les societats nòmades del desert del Sàhara	18
Projecte: Patrimonialització de la pesca i la navegació tradicional	20
Línia de Recerca 2: Els usos del patrimoni cultural	22
Programa: La utilització turística del patrimoni cultural	22
Projecte: L'ús turístic del patrimoni a la Costa Brava.....	22
Projecte: L'ús turístic del patrimoni a l'Alt Pirineu.....	24
Programa: Impacte de l'ús del patrimoni cultural	26
Projecte: Usos del patrimoni cultural en el conjunt patrimonial de Sant Julià de Ramis (Gironès).....	26
Projecte: Patrimoni cultural i educació en els museus gironins	28
Projecte: Educació i patrimoni arqueològic en l'àmbit de la Costa Brava.....	30
Projecte: L'activació del patrimoni cultural. Fires i mercats de recreació històrica a Catalunya.....	32

Projectes de recerca competitiu	34
<i>La patrimonialización de la arqueología. Conceptos y usos actuales del patrimonio arqueológico</i>	34
Encàrrecs	36
Publicacions	38
Articles en revistes indexades.....	38
Articles en revistes no indexades.....	38
Llibres i capítols de llibres.....	38
<i>Proceedings</i> internacionals.....	39
<i>Proceedings</i> nacionals.....	39
Publicacions de l'ICRPC	41
Altres activitats	42
Seminari de l'ICRPC	42
Organització de jornades i conferències.....	43
Cursos impartits en programes de màster	44
Direcció de treballs de recerca de doctorat i màster	45
Socialització del coneixement	46
Articles	46
Conferències, seminaris i taules rodones	47
Col·laboracions.....	49

Presentació

L'Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural va ser creat per la Generalitat de Catalunya i la Universitat de Girona el novembre de 2006. L'objectiu final per al qual es va constituir aquest centre és el desenvolupament d'una recerca d'excel·lència en l'àmbit del patrimoni cultural, que aportï a la societat, i d'una manera especial a la societat catalana, elements d'anàlisi sobre la seva herència històrica i cultural i sobre les seves relacions socials actuals i futures.

L'any 2008 ha significat l'inici del desplegament científic del centre. Per una banda, s'han activat les dues primeres línies de recerca, una dedicada a l'anàlisi dels processos de patrimonialització i l'altra centrada en els estudis d'ús del patrimoni cultural. Ambdues línies de recerca s'han començat a dotar de personal investigador postdoctoral i han incorporat persones que inicien la seva carrera investigadora en el

centre. L'equip bàsic de recerca, que s'haurà d'anar ampliant de forma gradual els propers anys, és el que ha de permetre desenvolupar una recerca de qualitat i fer que l'ICRPC comenci a tenir una presència en els fòrums nacionals i internacionals relacionats amb la recerca en patrimoni cultural. Per una altra banda, algunes propostes presentades aquest any per l'Institut s'han avaluat de forma positiva en convocatòries competitives de recerca en l'àmbit català i estatal.

Al mateix temps, aquest any s'ha posat ja un èmfasi especial en la realització d'encàrrecs per a organitzacions que tenen responsabilitats en la gestió del patrimoni cultural. Aquesta tasca té com a funció donar servei des de l'ICRPC a les organitzacions patrimonials, però, alhora, els encàrrecs que s'accepten i es desenvolupen tenen la particularitat de ser incorporats a la pròpia recerca de l'Institut.

El tercer aspecte que voldríem destacar en relació a l'any 2008 és la creació d'una unitat dedicada a l'administració del centre. Aquest fet suposa un canvi important en la dinàmica del centre i afavoreix, sens cap mena de dubte, les seves possibilitats de desenvolupament.

Amb tot això, l'ICRPC està ja en marxa i es poden començar a veure els seus resultats. Aquest centre de recerca té ja un paper en el marc català i s'està introduint en l'àmbit internacional. La memòria que ara presentem, corresponent a l'any 2008, vol reflectir aquesta situació i mostrar a la societat el treball fet per l'Institut.

És una memòria encara modesta, com modest és encara en aquests moments el desenvolupament del centre, però, tot i això, ens ha semblat adequat d'editar-la com a reflex de l'inici de l'ICRPC. Aquesta memòria i les que s'aniran publicant en els propers anys permetran conèixer i avaluar l'evolució d'aquest centre de recerca dedicat al patrimoni cultural.

Dr. Gabriel Alcalde Gurt

Director de l'ICRPC

Presentació

Missió

La missió estableix la raó de ser i el compromís de l'Institut amb la societat. Raó de ser perquè n'explicita la causa fonamental de la seva creació, i compromís perquè traça quina serà la seva aportació fonamental davant la societat, especialment la catalana.

En aquest cas, la definició de la missió es concreta en els termes següents:

A partir de la recerca en patrimoni cultural, aportar a la societat, i d'una manera especial a la societat catalana, elements d'anàlisi sobre la seva herència històrica i cultural i sobre les seves relacions socials actuals i futures.

Objectius

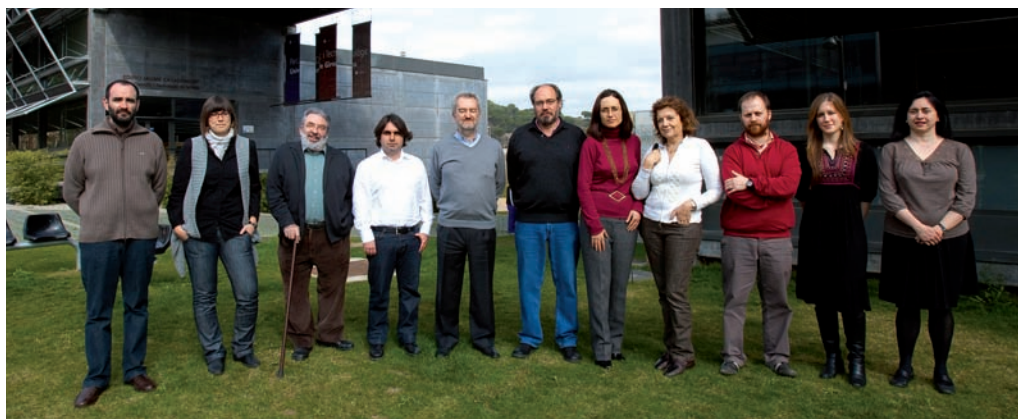
A partir del que indica la missió, els objectius que es marca l'ICRPC l'han de portar a ser un centre de referència en el camp de la recerca en patrimoni cultural. Aquest lideratge serà possible a través del treball científic basat en criteris d'excel·lència i l'obertura i interrelació de l'Institut amb altres grups de recerca, tant catalans com forans, que operen en el camp del patrimoni cultural. Aquesta projecció de l'ICRPC enfora, transferint el resultat de la recerca efectuada i la interacció amb altres grups i institucions és el que marcarà l'èxit de l'Institut. Transferència i interacció en àmbits especialitzats però també amb el conjunt de la societat, evidenciant d'aquesta manera els beneficis que la recerca pot aportar al seu benestar i progrés, és a dir transformant el coneixement generat per l'ICRPC en un valor social.

La formació d'investigadors en patrimoni cultural també esdevé un dels camps propis de desenvolupament de l'Institut, entesa aquesta formació com a generadora de nova recerca, especialment en la producció de tesis doctorals, i per tant assolint el valor afegit que aporta la innovació.

D'aquesta manera, la definició dels objectius de l'ICRPC es concreta en els termes següents:

- Ser un centre on es desenvolupi recerca de qualitat sobre el patrimoni cultural.
- Ser un referent per a la recerca catalana en patrimoni cultural i interrelacionar-se amb els grups i les organitzacions que treballin en recerca sobre el patrimoni cultural, especialment a Catalunya.
- Formar investigadors en patrimoni cultural.
- Transferir a la societat els resultats de la recerca sobre patrimoni cultural.
- Projectar internacionalment la recerca feta a Catalunya sobre el patrimoni cultural.

Presentació Personal

Director

Dr. Gabriel Alcalde i Gurt

Director tècnic

Dr. Josep Burch i Rius

Investigadors adscrits

Dr. Eduard Carbonell i Esteller
Dra. Roser Juanola i Tarradellas
Dr. Josep Maria Nolla i Brufau

Investigador postdoctoral

Dr. Eliseu Carbonell i Camós

Investigadores predoctorals

Maria de Lluç Serra i Armengol
Lada Servitja i Tormo

Tècnic de la unitat d'estudis i anàlisis

Antoni Rojas i Rabaneda

Administradora

Dra. Núria Moradell i Rabert

Administrativa

Montserrat Vivern i Lladó

Consell Científic Assessor

El consell científic assessor de l'ICRPC està format per investigadors de renom en àrees relacionades amb el patrimoni cultural i vetlla per mantenir el nivell de qualitat de la recerca que s'hi porta a terme.

Patrick J. Boylan

(City University of London)

Román Fernández-Baca Casares

(Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico)

Francisca Hernández Hernández

(Universidad Complutense de Madrid)

Tomislav Šola

(University of Zagreb)

Recerca

Línea de recerca 1: Els processos de patrimonialització

Programa: Estudis històrics sobre els processos de patrimonialització

Projecte:

La patrimonialització de l'herència cultural en els museus catalans a final del segle XIX i principi del segle XX

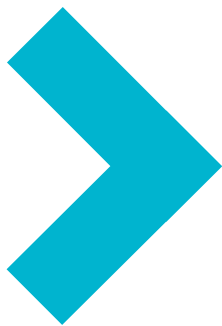
Per comprendre la situació actual dels museus és interessant conèixer la situació en què aquests es gestaren

Una part considerable dels actuals museus catalans tenen els seus orígens en institucions creades a final del segle XIX i principi del segle XX. Per comprendre la situació dels actuals centres museístics catalans quant als elements que estan patrimonialitzats és interessant conèixer la situació que es va donar en els seus moments inicials.

En aquest sentit, aquest projecte té com a objectiu l'estudi dels processos de patrimonialització en els museus, tractant tant les característiques de les peces que es museïtzen com també la determinació dels sectors de la societat que són promotors d'aquesta museïtzació, les finalitats que es plantegen i els interessos als que es dona resposta. Al mateix temps, aquest programa s'interessa també per l'activitat de persones que en aquest període conformaren col·leccions que posteriorment han ingressat en centres museístics o n'han conformat el seu nucli originari.

Recerca

Línea de recerca 1: Els processos de patrimonialització

Programa: Estudis històrics sobre els processos de patrimonialització

Projecte:

El patrimoni artístic procedent de l'Extrem Orient en els museus catalans

Les col·leccions orientals conservades en els museus catalans són part indiscutible del patrimoni cultural català

La recerca sobre el patrimoni cultural procedent d'Extrem Orient existent als museus públics catalans, tenia per objectiu principal esbrinar si als museus catalans comptem amb col·leccions procedents d'Extrem Orient. Confirmada aquesta hipòtesi, el següent pas consistí en elaborar un acurat estudi sobre les peces, gràcies a l'elaboració de la fitxa tècnica de cada objecte, en la qual destacàvem: el país de procedència, la persona que cedí la peça al museu, i l'any que la peça arribà al centre museístic, entre altres informacions.

L'anàlisi de l'època (finals del segle XIX i segle XX) i l'estudi de dos fenòmens cabdals que propiciaren l'arribada de les peces orientals a Catalunya (el *japonisme* i el colleccionisme), conclouen la recerca, que inclou a mode de conclusió una reflexió al voltant de les peces orientals actualment conservades als museus catalans, i sobre el fet que formen part indiscutible del patrimoni cultural català.

Recerca

Línea de recerca 1: Els processos de patrimonialització

Programa: Estudis històrics sobre els processos de patrimonialització

Projecte:

L'ús dels museus a Catalunya en els primers anys del franquisme (1939-1945)

Els anys 40 foren anys d'intensa activitat pel que fa a l'ús dels centres museístics, i del patrimoni cultural

Aquesta recerca forma part d'una tesi doctoral en curs que estudia les col·leccions artístiques i els museus creats als anys 40. Contràriament al que se sol pensar, aquesta fou una època activa quant a l'ús del patrimoni cultural. Com ha passat en totes les èpoques, el patrimoni cultural (i l'art, en general) ha esdevingut una valuosa eina al servei del poder, com a excel·lent mitjà de propaganda i de promoció. Als anys 40 Europa estava en guerra i Espanya sortia dels estralls d'una guerra civil. Podria semblar que el patrimoni cultural era una matèria oblidada o que no interessava a la gent. Tanmateix, això no era així. Va ser en aquells anys que molts museus obriren de nou les portes al públic, que es crearen importants col·leccions artístiques o que es van reprendre les excavacions a Empúries.

Recerca

Línea de recerca 1: Els processos de patrimonialització

Programa: Processos actuals de patrimonialització

Projecte:

Estudi dels conceptes actuals de patrimoni cultural en les societats nòmades del desert del Sàhara

Tradicions culturals diferents tenen conceptes de patrimoni cultural diferents

El concepte actualment generalitzat de patrimoni cultural està basat, essencialment, en la tradició patrimonial europea. Aquest concepte, però, tot i que és el que esdevé dominant arreu del món, no és, evidentment, l'únic concepte de patrimoni cultural que existeix. Altres societats, amb tradicions culturals diferents, tenen i apliquen conceptes distints de patrimoni cultural i valoracions diferents de la funció que té el patrimoni cultural. És en aquest marc que l'ICRPC s'interessa també per la diversitat de conceptes del seu objecte d'estudi. Amb aquesta intenció, l'ICRPC formant part de

l'equip multidisciplinari de la Universitat de Girona que desenvolupa la seva recerca en el Sàhara Occidental, treballa en l'anàlisi dels conceptes de patrimoni cultural que tenen les persones que actualment viuen

en els campaments de refugiats sahrauís; un estudi que a l'hora se centra també en el seguiment de l'evolució del concepte de patrimoni cultural que es dona en el si d'aquesta societat.

Recerca

Línea de recerca 1: Els processos de patrimonialització

Programa: Processos actuals de patrimonialització

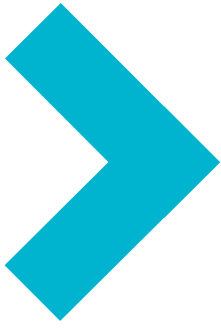
Projecte:

Patrimonialització de la pesca i la navegació tradicional

El patrimoni immaterial marítim és especialment feble i requereix una atenció especial per part dels investigadors

La pesca i la navegació tradicional estan experimentant en els darrers anys un ressorgiment en forma d'activitat patrimonial. Per tota la costa catalana apareixen iniciatives destinades a recuperar velles embarcacions a vela, tècniques i utensilis de pesca artesanals i oficis relacionats, així com un esforç considerable per la recuperació dels sabers, les creences, la gastronomia, les tradicions i tot l'univers cultural de la gent de mar que coneixem com a patrimoni immaterial marítim. El patrimoni immaterial és especialment feble, ja que es transmet oralment, i requereix un esforç de recuperació urgent. Aquest programa de recerca té per objecte estudiar com s'està portant a terme actualment la recuperació patrimonial de la cultura marítima. Això permet, d'una banda, mesurar fins a quin punt es tenen en compte les persones que s'han dedicat a aquesta activitat que avui és objecte de patrimonialització i, en segon lloc, estudiar la dimensió social del patrimoni.

Recerca

Línia de recerca 2: Els usos del patrimoni cultural

Programa: La utilització turística del patrimoni cultural

Projecte:

L'ús turístic del patrimoni a la Costa Brava

El patrimoni cultural és un factor important en el desenvolupament del territori

El programa es concreta en l'estudi del patrimoni cultural com a factor de desenvolupament de la Costa Brava i en el paper que hi juga el turisme: des de quin moment la valorització està vinculada al turisme, quines han estat les fases d'aquesta valorització, quins factors han condicionat el procés, etc. L'anàlisi se centra en l'estudi dels diferents agents implicats en

aquesta valorització i en el de les característiques de les persones que en són usuàries. Es fa una atenció especial als diversos usos del patrimoni cultural i a la possibilitat de participació en la millora de la qualitat de vida i de la cohesió social

dels habitants de la zona. S'analitzen les actuacions i les potencialitats de la participació directa de les comunitats afectades i del conjunt dels actors implicats en la presa de decisions sobre les actuacions en el patrimoni cultural.

Recerca

Línia de recerca 2: Els usos del patrimoni cultural

Programa: La utilització turística del patrimoni cultural

Projecte:

L'ús turístic del patrimoni a l'Alt Pirineu

Aquesta recerca contribuirà a millorar els centres museístics de l'Alt Pirineu com a recurs turístic

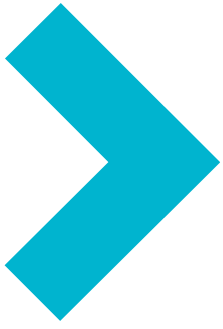
Aquest programa se centra en l'estudi de l'ús dels diferents equipaments museístics de l'Alt Pirineu i Aran. Aquests equipaments presenten unes característiques molt diverses, que van des de petits museus privats fins a centres que presenten conjunts arquitectònics declarats patrimoni de la humanitat.

En el Projecte s'analitzen les característiques i la composició del públic que visita aquests centres, les expectatives que generen, les dinàmiques de visitants a la zona i la seva relació amb altres dinàmiques turístiques, socials i culturals del seu entorn. A més de l'interès propi de la recerca, els resultats obtinguts

constituïran una eina que ajudarà a millorar els centres museístics com a producte turístic i de serveis i a potenciar al màxim els seus recursos d'atracció de visitants i d'implicació territorial.

Recerca

Línia de recerca 2: Els usos del patrimoni cultural

Programa: Impacte de l'ús del patrimoni cultural

Projecte:

Usos del patrimoni cultural en el conjunt patrimonial de Sant Julià de Ramis (Gironès)

El conjunt patrimonial de la muntanya de Sant Julià de Ramis és un excepcional exemple per conèixer els usos del patrimoni cultural en un entorn social, cultural i econòmic extremadament canviant

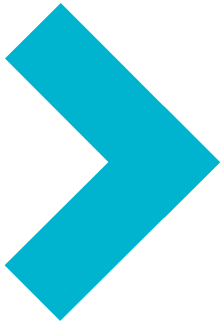
La muntanya de Sant Julià de Ramis ha estat freqüentada pels homes i les dones des de temps immemorials. Això explica l'existència d'un ric i nombrós conjunt arqueològic i arquitectònic repartit per tota la muntanya. Com a conseqüència de la seva importància com a document històric aquests llocs han estat estudiats des de principis del segle XX fins a l'actualitat per nombrosos historiadors. Al mateix temps, les institucions han incrementat pausadament el grau de protecció d'aquest conjunt patrimonial. Paral·lelament s'ha restaurat algun edifici i s'ha adequat algun jaciment arqueològic per a la seva visita. Més enllà de l'interès científic d'aquest conjunt patrimonial, la muntanya és des de fa segles un

referent identitari per a la població del seu entorn. No obstant, ens els darrers anys la població de l'entorn ha experimentat profundes transformacions que poden haver canviat l'ús i el simbolisme de la muntanya. És en aquest context que el conjunt patrimonial de la muntanya de Sant Julià de Ramis és un excepcional exemple per conèixer els usos del patrimoni cultural en

un entorn social, cultural i econòmic extremadament canviant. Així doncs, el principal objectiu del projecte és conèixer quina és la percepció i quin és l'ús que en fa la població actual de l'entorn d'aquest conjunt patrimonial en comparació al que havia succeït en el passat.

Recerca

Línia de recerca 2: Els usos del patrimoni cultural

Programa: Impacte de l'ús del patrimoni cultural

Projecte:

Patrimoni cultural i educació en els museus gironins

Cal elaborar recursos expositius per a tots els públics

Aquesta recerca analitza quines són les metodologies educatives que presenten els actuals serveis pedagògics així com els discursos expositius no adreçats a públic infantil en el marc de l'educació no formal a la ciutat de Girona. L'estudi també es basa en l'anàlisi històrica del moment en què l'educació no formal entra a les aules i de quina manera els museus comencen a ser un element a tenir en compte per part del mestre.

Tot i que els infants van a l'escola per aprendre, diferents estudis al llarg dels anys han demostrat que hi ha molts altres mitjans que proporcionen al nen o a la nena aprenentatge: la família, la societat, els museus... en definitiva, l'educació no formal.

Els museus s'han incorporat a les agendes de les famílies i de les escoles. Tots els infants que van a una escola, un dia fan una sortida en un museu i participen d'una de les moltes activitats didàctiques que ofereixen. Amb els pares i mares, tot i que costa més, els infants visiten museus, exposicions o espais culturals. La tasca de crear departaments pedagògics als anys

90, gradualment ha anat donant els seus fruits, però els museus encara no són suficientment atractius perquè els infants siguin capaços de gaudir de les peces exposades i que el missatge els arribi amb el seu llenguatge. En la majoria de casos, els discursos museogràfics van dirigits a un públic adult que ha de fer d'interpret davant d'un públic infantil.

Recerca

Línia de recerca 2: Els usos del patrimoni cultural

Programa: Impacte de l'ús del patrimoni cultural

Projecte:

Educació i patrimoni arqueològic en l'àmbit de la Costa Brava

Educació és comunicació i interpretació, i per tant, estimulació dels públics reals i potencials

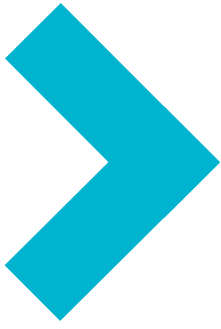
El projecte es proposa fer un estudi de patrimoni de la Costa Brava, posant èmfasi a la dimensió educativa, i prenent com a exemple el cas del terme municipal de Roses. Malgrat la importància de la Ciutadella, la proposta educativa que volem portar a terme, contempla la interpretació del conjunt de monuments locals, tant arqueològics, com històrics i marítims, en cap moment desvinculats del seu medi natural. La recerca es proposa com a primer punt fer una senyalització didàctica, amb la qual es puguin donar a conèixer les possibilitats i usos del patrimoni del municipi.

Aquesta senyalització facilitarà informació detallada i de conjunt, estarà adaptada a tot tipus de públic i fins i tot participarà dels recursos informàtics. Al mateix temps, i com a segon punt, es desenvoluparà un projecte museològic de la Ciutadella per definir un model educatiu, que

permetrà fer una avaluació del usos del patrimoni en relació als seus públics. Altrament el projecte també permetrà detectar mancances de recursos o variacions dels itineraris, dels espais o dels serveis, així com del pla de difusió i interpretació.

Recerca

Línia de recerca 2: Els usos del patrimoni cultural

Programa: Impacte de l'ús del patrimoni cultural

Projecte:

L'activació del patrimoni cultural. Fires i mercats de recreació històrica a Catalunya

La difusió i posada en valor del patrimoni cultural necessita nous al·licients per afrontar els reptes i exigències de la societat actual

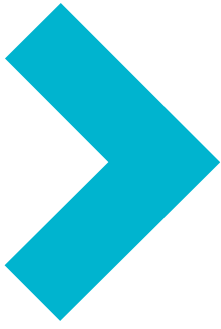
En els darrers anys a Catalunya hem assistit a un augment considerable de fires i mercats relacionats amb el Patrimoni Cultural. Són nombroses les localitats que han decidit incorporar aquets tipus d'activitat com a promoció, difusió i posada en valor del seu patrimoni cultural. En alguns casos, la fira o mercat s'ha convertit en el principal reclam o en l'activitat més destacada desenvolupada per la localitat. En altres casos, aquests esdeveniments només formen part de la programació del conjunt d'activitats de la localitat. Les característiques d'aquestes activitats són molt diverses. Els pressupostos, fonts de finançament, continguts, serveis i qualitat d'aquestes fires i mercats també és molt desigual.

Actualment no tenim cap estudi o anàlisi que ens aporti una visió general de l'estructura d'aquest fenomen i per tant, no tenim una idea clara de amb quins mitjans es realitzen aquestes accions, amb quin finançament, quines són les institucions més habituals en aquest tipus d'activitat, quin és el grau de difusió del patrimoni cultural o quina és la informació didàctica i educativa que reben els visitants. Per tant, no tenim cap base per extreure unes valoracions inicials basades en una anàlisi detallada.

L'objectiu d'aquest projecte és tractar de donar resposta a totes aquestes qüestions per tal d'obtenir un coneixement més sòlid que permeti a les comunitats locals impulsar l'ús d'aquest patrimoni i desenvolupar les seves potencialitats en l'àmbit educatiu, econòmic i d'integració social.

Recerca

Projectes de recerca competitius

Projecte:

*La
patrimonialización
de la arqueología.
Conceptos y usos
actuales del patrimonio
arqueológico*

Projecte I+D+i del Ministerio de Ciencia e Innovación (HAR2008-00132) (2008-2011)

La identificació amb el patrimoni arqueològic difícilment pot ser espontània, ja que la nostra societat, per a poder apropiarse'l no disposa, en general, de suficient informació i requereix per a això la participació d'intermediaris que estudiïn, seleccionin i valorin aquests elements

L'objectiu principal d'aquest projecte és investigar els diferents conceptes i usos del patrimoni arqueològic que coexisteixen en l'actualitat.

La recerca està centrada en un estudi comparatiu sobre els diversos plantejaments que regeixen la valorització del patrimoni arqueològic en una àrea, el nordest peninsular, on la patrimonialització de l'arqueologia es manifesta tant en llocs emblemàtics com en llocs on la patrimonialització de les restes materials del passat no s'ha produït fins a dates molt recents.

Aquests casos diferenciats tenen, no obstant això, el mateix marc teòric i estan sustentats en una metodologia comparada que permet extreure elements comuns i, al mateix temps, contrastar les diferències. Així doncs, a partir d'aquests casos d'estudi, és possible incidir en l'anàlisi general de la manera mitjançant la qual aquests processos es materialitzen en diferents contextos històrics, socials i patrimonials, tractant de forma concreta la incidència i participació que els diferents sectors socials tenen en aquesta situació.

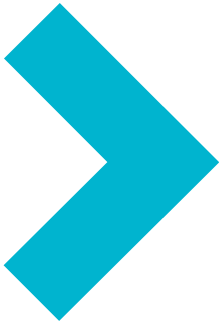
En uns moments en els quals la utilització del patrimoni arqueològic està experimentant un augment espectacular, es fa del tot imprescindible disposar d'una base científica que permeti una anàlisi en profunditat del fenomen, que faci possible aportar coneixement sobre aquest aspecte i que, al mateix

temps, pugui constituir la base de futures intervencions patrimonials. Els resultats de la investigació permetran, tant als professionals del patrimoni arqueològic com a les institucions i entitats gestores del patrimoni, com també a la societat en general, una millor i una més correcta utilització d'aquest recurs.

Actualment, l'ús del patrimoni arqueològic tendeix a tenir una funció vinculada al desenvolupament econòmic. Resulta evident que la gestió dels elements del patrimoni arqueològic pot comportar beneficis econòmics, però cal parar esment, també, als altres diversos tipus de beneficis que pot generar l'ús del patrimoni arqueològic.

En aquest projecte hi participen investigadors del Museu d'Arqueologia de Catalunya-Empúries.

Encàrrecs

Realització del projecte de curs *Fortificacions abaluartades: Història, arquitectura, conservació i difusió*. Encàrrec: Fundació Fortaleses Catalanes.

Pla d'Equipaments Culturals de Catalunya 2008-2018. Gabriel Alcalde relator de la taula sectorial *Patrimoni cultural, museus i altres equipaments patrimonials*. Encàrrec: Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació.

Estudi d'ús dels centres museístics pirinencs. Fase 2. 2008. Encàrrec: Institut per al Desenvolupament i la Promoció de l'Alt Pirineu i Aran.

Anàlisi de l'organització dels museus d'arqueologia a Europa i del seu volum de visites. Encàrrec: Direcció General del Patrimoni Cultural, Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació.

Estudi econòmic del sector del patrimoni cultural a Catalunya. Anàlisi d'una mostra de vint empreses dedicades de manera exclusiva als serveis en patrimoni cultural. Encàrrec: Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació.

Seguiment de la muralla medieval d'Olot. Encàrrec: Ajuntament d'Olot.

Redacció de la memòria de declaració com a BCIN dels jaciments arqueològics de la muntanya de Sant Julià de Ramis. Encàrrec: Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació.

Encàrrec de la Direcció General del Patrimoni Cultural a l'ICRPC d'un mapa del Patrimoni Cultural de Catalunya

Des de la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya s'encarrega a l'Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural la realització d'un estudi sobre el Mapa del Patrimoni Cultural de Catalunya.

L'objectiu d'aquest encàrrec és obtenir una anàlisi sobre el patrimoni cultural a Catalunya i sobre els centres dedicats a la seva gestió. Es tracta de la realització d'una foto fixa, d'una radiografia inicial del patrimoni cultural a Catalunya.

Publicacions

Articles en revistes indexades

ALCALDE, G. (2008). «El uso de los museos y la visita turística a la ciudad de Girona. Un análisis a partir del tique M5 del Gironamuseus», *Estudios Turísticos*, 177: 79-92.

CARBONELL, E. (2008). «Josep Pla, el recuerdo y el olvido. Reflexiones en torno al rol de la memoria en la cultura», *Revista de Dialectología y Tradiciones Populares*, 63(2): 89-99.

Articles en revistes no indexades

ALCALDE, G. & RUEDA, J.M. (2008). «Una aproximación al análisis del no-público de los museos a partir del estudio de uso del Museo de Arte de Girona», *Mus-A*, 10: 90-95.

CARBONELL, E. (2008). «Veure l'invisible: El patrimoni cultural immaterial marítim», *Drassana*, 16: 28-3.

Libres i capítols de llibres

ALCALDE G. & SAÑA, M. (2008). *Procés d'ocupació de la Bauma del Serrat del Pont (la Garrotxa) entre 7400 i 5480 cal aC*, (Publicacions Eventuals d'Arqueologia de la Garrotxa, 8), Olot, Museu Comarcal de la Garrotxa.

ALCALDE, G. (2008). «La recerca arqueològica a la Garrotxa», *Història de la Garrotxa*: 29-39, Girona, Diputació de Girona.

ALCALDE, G. (2008). «Les societats caçadores i recol·lectores entre els 35.000 i els 8.000 anys abans d'ara», *Història de la Garrotxa*: 73-81, Girona, Diputació de Girona.

BURCH, J. (2008). «Les societats ibèriques», *Història de la Garrotxa*: 145-152, Girona, Diputació de Girona.

CARBONELL, E. (2008). *Viator I. Patrimoni natural y monumental en el entorno de las autopistas*, Barcelona, Lunwerg Editores.

NOLLA, J.M. & SAGRERA, J. (2008). «Can Ring o Can Llandrich», *Història de la Garrotxa*: 182-185, Girona, Diputació de Girona.

Céramique Antique en Gaule. Actes du Congrès de L'Escala-Empúries: 63-74, SFECA.

Proceedings internacionals

ALCALDE, G. & BURCH, J. (2008). «The archaeological heritage and the development of the northeast Iberian Peninsula», in Amoêda, R. et al. (Ed.), *World Heritage and Sustainable Development*, 1: 23-32, Barcelos, Green Lines Institut for Sustainable Development.

ALCALDE, G.; BURCH, J. & CARBONELL, E. (2008). «Managing Cultural Heritage at the Local Level. Research and Training at University», *International Conference of Education, Research and Innovation, Madrid, IATED*

CASAS, J. & NOLLA, J.M. (2008). «Un ensemble céramique de la fin du IIe siècle après J.C. à Puig de Sant Grau (Caldes de Malavella)», *Société Française d'Étude de la*

Proceedings nacionals

ALCALDE, G. (2008). «Noves realitats i altres reptes per als museus locals», *Repensar els museus. XX Jornades de Museus i Administració local*: 19-21, Barcelona, Diputació de Barcelona.

ALCALDE, G.; COLOMINAS, L.; HARO, S. de; LLADÓ, E.; SAÑA, M. & TORNERO, C. (2008). «Dinámica de asentamiento en la zona volcánica de la Garrotxa (Cataluña) durante el neolítico antiguo», a HERNÁNDEZ, M.S.; SOLER, J.A. & LÓPEZ, J.A. (ed.), *IV Congreso del Neolítico Peninsular*, I: 216-220, Alicante, Museo Arqueológico de Alicante.

Publicacions

BURCH, J.; ROJAS, A. & VIVO, J. (2008). «L'assentament ibèric de Sant Sebastià de la Guarda. Campanyes 2006-2007». *Novenes Jornades d'Arqueologia de les Comarques de Girona*, L'Escala-Empúries: 139-146.

BURCH, J.; MIQUEL, I. & SAGRERA, J. (2008). «El poblat ibèric de Sant Julià de Ramis», *Novenes Jornades d'Arqueologia de les Comarques de Girona*, L'Escala-Empúries: 151-158.

CARBONELL, E. (2008) «Micromuseos para grandes cuestiones: la disputa por la playa en un pueblo de la costa central catalana», Roigé, X.; Fernández, E.; Arrieta, I. (Coords.) *El futuro de los museos etnológicos*. XI Congreso de Antropología, Donostia, Ankulegi.

PALAHÍ, LI.; NOLLA, J.M. & CASAS, J. (2008). «El camp en el segle III. Reflexions en veu alta», *El camp al segle III. De Septimi Sever a la Tetrarquia*, (Estudis sobre el món rural d'època romana, 3), Girona, Universitat de Girona -Grup de Recerca Arqueològica del Pla de l'Estany.

Publicacions de l'ICRPC

ŠOLA, T. (2008) *De la vanitat a la saviesa. El paper cibernètic dels museus*, Girona, Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural

“El nou paradigma suggereix que els museus ja no són necessàriament percebuts com una part del complot, encara que sigui inconscient. Aparentment poden ser una part de la solució, diguem, del nostre costat, si el nostre costat volgués dir individus i grups de ment lliure i reflexius, no influïts pels interessos particulars manipulats, i coneixedors del context”.

Tomislav Šola (1948), doctor en museologia per la Universitat de Ljubljana, és professor de museologia a la Universitat de Zagreb, on és director de la Càtedra de Museologia i Gestió del Patrimoni, i cap dels estudis de Postgrau en Museologia. És professor convidat a la Universitat d'Arts de Belgrad i a la Universitat Europea de Budapest. És també consultor en temes de museus. Fundador de l'ONG *European Heritage Association*, i fundador i organitzador de *The Best in Heritage*. Membre del consell editorial de *Museum International*, *Museum Practice* i *International Journal of Heritage Studies*. Membre del consell executiu de l'ICOM. Ha escrit nombrosos articles científics i capítols de llibre i és autor dels llibres *Museums and Their Theory - towards the cybernetic museum* (Helsinki, 1997) i *Marketing in Museums or about virtue and how to make it known* (Zagreb, 2001).

Altres activitats

Seminari de l'ICRPC

Es tracta d'uns seminaris que l'ICRPC té la intenció de desenvolupar anualment. El 2008 es va portar a terme la primera edició. Els temes que es tracten en aquests seminaris giren entorn del patrimoni cultural vist des de diferents perspectives i disciplines. L'estructura d'aquests seminaris té com a base la ponència d'un investigador de reconegut prestigi internacional, que exposa les seves reflexions entorn al tema proposat. El seminari es completa amb la intervenció d'investigadors d'institucions catalanes o de la resta de l'Estat que obren un debat amb el públic assistent.

Per a la primera edició d'aquests Seminaris es va comptar amb la presència de Tomislav Šola, de la Universitat de Zagreb, on es director de la Càtedra de Museologia i Gestió del Patrimoni. També hi van intervenir com a ponents els senyors Jusèp Boya (Direcció General de Patrimoni Cultural) i Josep Maria Trullén (Museu d'Art de Girona).

Aquest seminari es va projectar i es va realitzar com a una nova visió per a investigadors i professionals a partir d'una anàlisi de la interpretació contemporània dels usos del patrimoni. En aquest sentit, es va analitzar la missió del patrimoni, el seu significat, expressió, representativitat i comunicació.

El trencament radical amb el discurs científic tradicional a museus i altres institucions patrimonials no ha estat realitzat encara. El canvi hauria de venir a través d'un útil i efectiu museu o institució patrimonial. La qualitat d'aquest canvi determinarà el rol de la memòria col·lectiva, les institucions que la mantenen, les nombroses institucions que desenvolupen recerca, conservació i comunicació, al mateix temps que la qualitat del desenvolupament social.

Seminari realitzat amb la participació de la Fundació Caixa de Girona.

Organització de jornades i conferències

Jornada sobre el patrimoni com a recurs de desenvolupament econòmic i social. Universitat de Girona, 4 d'abril de 2008. Organitza Facultat de Lletres de la Universitat de Girona i Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural.

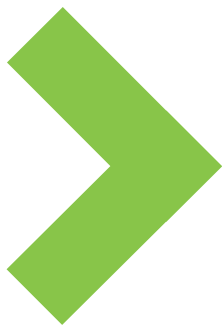
La semiòtica del museu, per Santos Zunzunegui, catedràtic de Comunicació Audiovisual i Publicitat a la Facultat de Ciències Socials i de la Comunicació de la Universitat del País Basc. Sala de Graus de la Facultat de Lletres. 21 de maig de 2008. Organitza: Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural i Càtedra UNESCO de Polítiques Culturals i Cooperació de la UdG.

La gestió del Patrimoni cultural a la comarca del Montsià i *La gestió del Museu del Montsià*, per Àlex Farnós. Lloc: Museu del Montsià, Amposta. 25 i 26 de maig de 2008 (en el marc del màster La gestió del Patrimoni Cultural en l'àmbit local).

La gestió del patrimoni cultural a França, per Olivier Poisson, Inspector General dels Monuments Històrics, França. Conferència inaugural del màster en Gestió del Patrimoni Cultural en l'Àmbit Local. Dia 24 de setembre de 2008. Sala de Graus de la Facultat de Lletres de la Universitat de Girona. Organitza: Universitat de Girona, Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural i Diputació de Girona.

La gestió empresarial en el marc del Patrimoni Cultural, per Jordi Merino, gerent de Janus SL, 28 d'octubre de 2008. Facultat de Lletres de la Universitat de Girona (en el marc del conveni entre la UdG i l'ICRPC relatiu al màster La gestió del patrimoni cultural en l'àmbit local).

La gestió del Consorci Vies Verdes, per Emili Mató, gerent del Consorci Vies Verdes, 30 d'octubre de 2008. Facultat de Lletres de la Universitat de Girona (en el marc del conveni entre la UdG i l'ICRPC relatiu al màster La gestió del patrimoni cultural en l'àmbit local).

Altres activitats

Cursos impartits en programes de màster

Docència d'investigadors de l'ICRPC en el màster oficial (Universitat de Girona) La gestió del patrimoni cultural en l'àmbit local: Gabriel Alcalde (assignatura: Bases ideològiques en la gestió del patrimoni cultural), Josep Burch (assignatura: Models d'organització i gestió del patrimoni cultural en l'àmbit local), Eduard Carbonell (assignatures: Patimoni cultural. Conceptes i actuacions i La difusió del patrimoni cultural en l'àmbit local) i Roser Juanola (assignatura: Patrimoni i educació).

Docència d'investigadors de l'ICRPC en el màster oficial interuniversitari en Direcció i planificació del turisme: Gabriel Alcalde (assignatura: La gestió turística del patrimoni cultural: la regeneració del patrimoni a través del turisme) i Eduard Carbonell (assignatura: La gestió turística dels museus).

Direcció de treballs de recerca de doctorat i màster

Roser Juanola, directora del treball de recerca de doctorat de Dayan Castañeda, *Empúries: Educando y conociendo su Historia a través de la realidad virtual*, Universitat de Girona, setembre 2008.

Gabriel Alcalde, director del treball de recerca de doctorat de Mireia Bassols, *Processos de patrimonialització en els museus locals catalans a la fi del segle XIX i principis del XX. Els casos dels museus d'Olot i Manresa*. Universitat de Girona, juliol de 2008.

Gabriel Alcalde, director del treball de recerca de doctorat de Maria de Lluç Serra, *El patrimoni cultural procedent d'Extrem Orient en els museus públics catalans*, Universitat de Girona, setembre de 2008.

Josep Burch, tutor del treball final de màster d'Albert Martínez, *Proposta d'organització d'una fira històrica al nucli antic de La Bisbal*. Màster La gestió del Patrimoni Cultural en l'àmbit local, Universitat de Girona, setembre 2008.

Eduard Carbonell, tutor dels treballs finals de màster de Maria Teresa Genís, *El valor cultural del paisatge*; de Montserrat Viader, *Centre de recepció de visitants i interpretació del castell d'Hostalric*; i de Maria Rosa Mullor, *Centre d'interpretació del port de Sant Feliu de Guíxols*. Màster La gestió del Patrimoni Cultural en l'àmbit local, Universitat de Girona, setembre 2008.

Socialització del coneixement

Articles

Gabriel Alcalde, «Un pla per als museus», publicat a *Avui*, 2 de febrer de 2008.

Gabriel Alcalde i Francesc Miralpeix, «Col·leccionisme i museus: el museu de mossèn Pere Valls», a *El Cartipàs. Ciutat, Patrimoni, Memòria*, 27: 8, editat per l'Institut de Cultura de la Ciutat d'Olot i l'Arxiu Històric Comarcal de la Garrotxa.

Gabriel Alcalde i Maria Saña, «Patrimoni. Arqueologia. La Bauma del Serrat del Pont», a *Les Garrotxes*, 2: 82-83, 2008.

Gabriel Alcalde, «Museus per al territori», a *L'Arjau. Revista Cultural*, 58 (desembre 2008): 13-15, editada per l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols.

Eliseu Carbonell, «El patrimoni immaterial marítim: la cultura de la gent de mar», a *Argo, revista de patrimoni i cultura marítima*, 2 (desembre de 2008)

Entrevista a Gabriel Alcalde, «Patrimoni turístic», publicat a *Engega. Revista de la Universitat de Girona*, 8 (novembre 2008): 14-16.

Conferències, seminaris i taules rodones

Gabriel Alcalde i Eduard Carbonell participen en la taula rodona de la *Jornada sobre el patrimoni com a recurs de desenvolupament econòmic i social*. Universitat de Girona, 4 d'abril de 2008. Organitza: Facultat de Lletres de la Universitat de Girona i Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural.

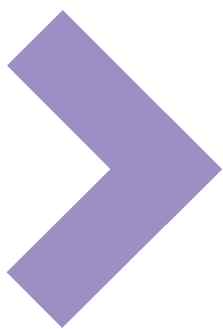
Josep Burch, conferència «Empòrion i els ibers del nord-est de la Península Ibèrica. Un element dinamitzador entre els indiketes», *62è Curs d'Arqueologia d'Empúries*, Museu d'Arqueologia de Catalunya-Empúries. L'Escala, 16 de juliol de 2008.

Gabriel Alcalde, ponència «Categories i elements dins del concepte de patrimoni», *Jornada de Senyalització del Patrimoni*, Museu d'Història, Sant Feliu de Guíxols, 26 de setembre de 2008.

Josep Burch, ponència «El procés de valorització del patrimoni», *Jornada de Senyalització del Patrimoni*, Museu d'Història, Sant Feliu de Guíxols, 26 de setembre de 2008.

Gabriel Alcalde, participació a la taula rodona «La senyalització del patrimoni», *Jornada de Senyalització del Patrimoni*, Museu d'Història, Sant Feliu de Guíxols, 26 de setembre de 2008.

Roser Juanola, conferència «Interpretacions del patrimoni: provocacions, interrogants, estratègies i significats» *IX Jornades de Pedagogia del Patrimoni Cultural*, Girona, 17 d'octubre. Organitza: Xarxa d'Escoles Associades a UNESCO de Catalunya i Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

Socialització del coneixement

Conferències, seminaris i taules rodones

Josep Burch, participació en la taula rodona «Nous museus arqueològics i presentació dels conjunts arqueològics i dels programes educatius», jornades *Empúries, cent anys d'excavacions*. Atenes, Centre Hellenic American Union, 25 de novembre de 2008.

Maria de Lluc Serra, «La recerca en museus des de l'Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural» i «El patrimoni cultural procedent de l'Extrem Orient en els museus públics catalans», jornades *Recerca externa i museus de la demarcació de Tarragona*. Museu del Montsià, Amposta, 27 de novembre de 2008. Organitza: Associació de Museòlegs de Catalunya.

Col·laboracions

Gabriel Alcalde, participació en les reunions del PECCAT (octubre 2008).

Gabriel Alcalde, membre de la comissió organitzadora del *Centenari de la Junta de Museus de Catalunya (1907-2007)*. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, Generalitat de Catalunya.

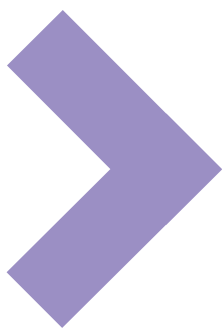
Gabriel Alcalde és patró de la Fundació del Parc Científic i Tecnològic de la Universitat de Girona.

Gabriel Alcalde és membre de la comissió assessora de la Càtedra Unesco de Polítiques Culturals i Cooperació per a l'*Estudi del Sector Cultural a Girona*, encarregat per la Diputació de Girona.

Gabriel Alcalde, participació en les Taules de Debat del Pacte Nacional per a la Recerca i la Innovació (Taula Territorial Girona, 31 de gener de 2008).

Gabriel Alcalde és membre de la Comissió Executiva de la Junta de Museus de Catalunya.

Pla Integral per l'arqueologia de Catalunya, Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació: Gabriel Alcalde membre de la Comissió assessora i participant de la taula de treball *Arqueologia i difusió*, Josep Burch participant de la taula de treball *Arqueologia i recerca* i Antoni Rojas participant de la taula de treball *Arqueologia preventiva*.

Socialització del coneixement

Col·laboracions

Eduard Carbonell és membre de la comissió tècnica del Museu de la Mediterrània, de Torroella de Montgrí.

L'ICRPC participa en l'organització de les *Novenes Jornades d'Arqueologia de les Comarques de Girona*, L'Escala- Empúries, 6 i 7 de juny de 2008.

L'ICRPC dóna suport a la *Jornada de senyalització de patrimoni*, organitzada pel Museu d'Història de Sant Feliu de Guíxols. Setembre de 2008.

L'ICRPC dóna suport a les jornades *Recerca externa i museus de la demarcació de Tarragona*, organitzades per l'Associació de Museòlegs de Catalunya. Museu del Montsià, Amposta, novembre-desembre de 2008.

L'ICRPC col·labora en les jornades *Empúries, cent anys d'excavacions*, Atenes, del 25 al 28 de novembre de 2008, organitzades per l'Institut Cervantes d'Atenes, el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, el Museu d'Arqueologia de Catalunya, la Unió Hel·lenoamericana i l'Ambaixada d'Espanya a Grècia.

L'ICRPC forma part del Consell Consultiu de Cooperació del Consorci per a la Protecció i la Gestió de l'EIN de l'Alta Garrotxa.

L'ICRPC i el Departament de Prehistòria de la UAB, porten la direcció científica del projecte *Recuperem el nostre patrimoni històric*, organitzat per l'ajuntament de Valfogona de Ripollès.

L'ICRPC participa en la *3a Fira de Mostres Científica* que, organitzada per la Universitat de Girona, té lloc a Girona, els dies 20 i 21 de novembre, en el marc de la Setmana de la Ciència.

